РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота, 5-го жовтня 1918. Ч. 119. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Saturday, October 5, 1918. No. 119.

ЗАГАЛЬНИЙ ВІДВОРОТ НІМЦІВ У ФРАНЦІЇ І БЕЛЬҐІЇ.

Війска аліянтів взяли дотепер 254.000 полонених і здобули 3.600 гармат.

Українці протестують проти заяви австрійського премієра в справі полагодженя польского питаня.

Новий кабінет міністрів в Німеччині з князем Максиміліяном на чолі.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСКА У ФРАНЦІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on Otcober 4, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

ВЕЛИКА ВОЄННА ДОБИЧА АМЕРИКАНЦІВ.

Вона складає ся зі 120 гармат, 750 метавок і 300 маш. крісів.

ВАШІНҐТОН, 2. жовтня. — Урядовий рапорт ґенерала Першінґа до департаменту війни доносить:

„Головна кватира американських війск, 1. жовтня:

„Секція А — З виїмкою сильної перестрілки артилерії і машинових крісів на боєвім фронті на захід від ріки Мези не зайшло в протягу дня нічого важнійшого.

„Дотеперішна інвентура воєнних матеріялів, здобутих американськими війсками в протягу останного тижня, виказала, **що воєнна добича складає ся з 120 гармат ріжного калібра, 750 метавок, 300 машинових крісів, 100 тенкових гармат, тисячі гарматних і сотки тисяч карабінових набоїв".**

НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on Otcober 4, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

УСПІХИ НАСТУПУ АЛІЯНТІВ.

254.007 полонених і 3.600 гармат.

ПАРИЖ, 2. жовтня. — Урядовий звіт виказує, **що війска аліянтів взяли в часі наступів від 15. липня до 30. вересня 254.007 полонених, між тими 5.513 офіцирів, та здобули 3.600 гармат, поверх 23.000 машинових крісів і сотки метавок.**

МІСТО КАНТЕН В ОГНИ.

Німці висаджують у воздух важнійші будинки.

З ФРАНЦУСЬКОЮ АРМІЄЮ КОЛО СТ. КАНТЕН, 2. жовтня. — **Цілі дільниці міста Ст. Кантен стоять в огни. Від сторони міста доходить часто гук експльозій.**

На північ від міста відбуває ся завзятий бій. Французькі війска посувають ся постійно наперед.

Французи здобули тунель в Тронкоа і напирають у східнім напрямі.

Ратуш в Ст. Кантен стоїть ще цілий, але, здає ся, Німці його підмінували.

ФРАНЦУЗИ ЗДОБУЛИ СТ. КАНТЕН.

ПАРИЖ, 2. жовтня. — Французький урядовий рапорт доносить:

„Наші війска виперли неприятеля зі Ст. Кантен і обсадили ціле місто.

НІМЦІ ОПОРОЖНИЛИ ЛЄНС І АРМЕНТІЄР.

БЕРЛІН, 3. жовтня. — Німецький урядовий звіт доносить:

„У вівторок в ночи німецькі війска опорожнили без боротьби міста Ленс і Арментієр. Німецькі війска уступили на становища, положені на схід від обох місцевостий. Неприятель по довгім бомбардованю опорожнених становищ перевів наступ, посуваючи ся на лінію Флєрбе-ЛяБассе".

НІМЦІ РОБЛЯТЬ ПРИГОТОВАНЯ ДО ОПОРОЖНЕНЯ БЕЛЬҐІЇ.

Пляни на відворот німецької армії вже готові.

АМСТЕРДАМ, 2. жовтня. — Телеграми доносять на підставі заяви, зробленої бароном Фалькенгавзеном, військовим ґовернором Бельґії, що пляни в цїли опорожненя Бельґії є вже готові.

В розмові з одним голяндським провідником з Гаґи Фалькенгавзен мав отсе сказати:

„Пляни в цїли опорожненя Бельґії, коли би така конечність заходила, є готові. Німецька армія може повернути на свою власну границю, щоби сьвітови показати, що нам розходить ся виключно о оборону Німеччини".

НАДІЮТЬ СЯ ВЕЛИКОГО ВІДВОРОТУ НІМЦІВ.

Німецькі війска опорожнять правдоподібно цілу Францію і більшу часть Бельґії.

ПАРИЖ, 3. жовтня. — **Берлінський департамент пропаганди приготовляє німецький загал на великий відворот німецьких війск на західнім фронті.**

У звіті сього департаменту сказано, що німецька армія дізнала стрясеня від ударів злучених війск аліянтів. Заходить однак конечність, говорить ся дальше у звіті, полишити часть оборонної лінії у Франції і Бельґії, щоби в сей спосіб охоронити вітчину від рішаючих битв, які небавом розіграють ся.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on Otcober 4, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

РЕФОРМА ВИБОРЧА В ПРУСАХ.

Пруська палата панів ухвалила рівне і безпосереднє право голосованя.

АМСТЕРДАМ, 2. жовтня. — Берлінські телеграми доносять, **що пруська палата панів ухвалила рівне і безпосереднє право голосованя згідно з державним законопроектом,** з тим додатком, що особам, у віці поверх 50 літ, прислугує ще один окремий голос.

НОВИЙ КАБІНЕТ В НІМЕЧЧИНІ.

Сподіють ся, що його першим кроком будуть змаганя до мира.

ЛОНДОН, 3. жовтня. — **Першим кроком нового кабінету в Німеччині буде,** як се доносить кореспондент з Амстердаму, **нове змаганє до мира.** Кореспондент додає, що сьому противлять ся рішучо німецький цїсар і Гінденбурґ.

Після одержаних інформацій в склад кабінету малиб війти:

Князь Максиміліян Баденський — державний канцлєр.

Др. Ерцберґер, провідник центра і автор мирової резолюції в німецькім парляменті в липни минувшого року, — міністром пропаґанди.

Ґр. Брокдорф, німецький посол в Данії або **ґр. Бернсторф,** бувший німецький посол в Злучених Державах, — міністром загр. справ.

Паер — заступником державного канцлєра.

Леґін, радикальний соціяліст, — міністром праці.

Еберт, соціяліст і голова зелізничої комісії в парляменті, — міністром внутр. справ.

Райхенберґ, посол до парляменту, — міністром для кольоній.

Князь Максиміліян Баденський іменований Канцлєром.

АМСТЕРДАМ, 3. жовтня. — **Князь Максиміліян з Баден зістав іменований державним канцлєром Німеччини,** як се доносить берлінська часопись „Цайтунґ ам Міттаґ".

Вчера відбуло ся, як се подає дальше телеґрама, в палаті канцлєра в Берліні засіданє ради. Нарадами проводив сам цїсар. В нарадах брали участь ґен. Гінденбурґ, бувший канцлєр Гертлінґ, заступник канцлєра Паер і богато инших державних міністрів.

Азійська холєра в Берліні.

АМСТЕРДАМ, 3. жовтня. — В першім дни вибуху холєри в Берліні було 17 случаїв сеї недуги, як се доносять вісти з Берліна.

На 17 случаїв 16 було смертельних.

Німецькі жовніри убивають своїх офіцирів.

РОТЕРДАМ, 2. жовтня. — Сто збунтованих жовнірів на голяндсько-німецькій границї убили перед кількома днями двох німецьких офіцирів. Жовніри відказали ся відійти на боєвий фронт. Офіцири дали приказ стріляти до них. В тій хвилї збунтовані жовніри застрілили на смерть двох офіцирів.

НА БАЛКАНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on Otcober 4, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

ВІЙСКА АЛІЯНТІВ ЗАЙМАЮТЬ БОЛГАРІЮ.

ПАРИЖ, 3. жовтня. — **Обсадженє Болгарії війсками аліянтів відбуває ся зовсім правильно.**

В деяких місцях болгарські війска ставили зразу опір, але відтак скоро піддавали ся, коли довідали ся про підписанє розему оружа. Німецькі війска уступають з Македонії у північнім напрямі, орґанізуючи оборонну боєву лінію здовж Дунаю.

Болгарський король був присутний при рішеню в справі розему.

ПАРИЖ, 2. жовтня. — Телеґрама з Риму доносить, що рішенє Болгарії в справі заключеня розему з аліянтами було повзяте останної неділї на засіданю, яке відбуло ся в царській палаті в Софії.

Нарадами проводив цар Фердинанд. В нарадах брали участь: наслідник престола князь Борис; премієр Малінов; ґен. Луков і всї члени кабінету.

Правительство є певне того, що воно буде мати за собою цілу армію, яка вже в многих случаях відказала ся була боротись проти війск аліянтів.

Новий народний кабінет в Болгарії.

ПАРИЖ, 2. жовтня. — В цілій Болгарії відбувають ся протинімецькі заворушеня і маніфестації за миром, як се доносять вісти з „Ціріхер Журналь".

Телеґрама доносить також **про утворенє нового так званого народного кабінету болгарського з Маліновом і Ґенадієвом на чолї.**

(Ґенадієв, великий приятель аліянтів, зістав доперва перед кількома днями випущений з вязниці на волю).

Болгарська армія числила 275.000 жовнірів.

ПАРИЖ, 3. жовтня. — З початком сьогорічного наступу Німців у Франції болгарські війска в Македонії творили 11 дивізій, які числили разом не більше, ніж 200.000 жовнірів. Вчисляючи до сього сили помічні, **болгарська армія не переходила 275.000 багнетів.**

Німецькі війска удержують в Софії лад.

АМСТЕРДАМ, 3. жовтня. — Телеґрама з Відня, в якій представлено, що болгарська армія находить ся в станї анархії і цілковитого розкладу, подає дальше отсе:

„Пануюче положенє в Болгарії змусило центральні держави полишити в Софії, столиці Болгарії, достаточне число війск, щоби удержати лад і для охорони посольств та складів поживи і воєнних матеріялів".

В ПАЛЕСТИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Англійські війска здобули місто Дамаск.

ЛОНДОН, 2. жовтня. — **У вівторок рано англійські війска здобули Дамаск, беручи в полон 7.000 Турків,** як се доносить англійський урядовий рапорт.

(Дамаск є другим з ряду найбільшим містом в Палестині).

В АВСТРО-УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on Otcober 4, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

АВСТРІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР ПРИЗНАЄ ТЯЖКЕ ПОЛОЖЕНЄ АВСТРО-УГОРЩИНИ.

Українці і Чехи протестували, коли премієр говорив про полагоджене польської справи.

ЛОНДОН, 2. жовтня. — **Заключенє розему оружа між Болгарією і аліянтами викликало без найменьшого сумніву дуже тяжке положенє в Австро-Угорщині,** сказав австрійський премієр, барон Гусарек, промовляючи вчера в австрійськім парляменті, як се доносить телеґрама з Базилеї (Швайцарія).

Довгу промову бар. Гусарека про загальне положенє перебивали постійно голоси зі сторони чеських послів.

Барон Гусарек заявив при кінци своєї бесіди, що він є певний, що зближає ся хвиля, в якій мирове предложенє бар. Буріяна, австро-угорського міністра загр. справ, стане актуальне. Одним з найважнійших проблємів, які треба розвязати, говорив премієр, є справа Польщі.

„Польська держава зістала вже утворена на підставі проклямації обох цїсарів з дня 4. падолиста 1916", говорив бар. Гусарек.

Серед сильних протестів зі сторони чеських і українських послів примієр говорив дальше:

„Польща веде тепер переговори на підставі своєї рівности з центральними державами і вона стане небавом независимим чинником в европейській політиці, але Польща мусить сама порішити щодо форми правительства, яке вона хоче мати".

Мирова програма соціялістів в Австрії.

ВІДЕНЬ, 3. жовтня. — Вчера розпочала ся в австрійській палаті послів дискусія над звітом правительства і над справою мира.

Соціялістичні посли зажадали мира на отсих підставах:

Утворенє ліґи народів.

Мир без економічного бойкоту.

Мир без заборів.

Відбудованє Сербії, Чорногори і Бельґії.

Ревізія договорів берестейського і букарештенського.

Полагодженє справ на сході, беручи за підставу народности.

Полагодженє польського питаня польськими установчими зборами.

Надане кождому народови в Австро-Угорщині автономії.

Чеський посол Станек викликав бучу, коли почав остро нападати на Німеччину. Він підніс солідарність полудневих Славян, Поляків і Чехів та заявив, що одиноким способом до осягненя мира є принятє 14 точок, поставлених президентом Вілсоном.

Засіданє скінчило ся поставленем внесеня, щоби скликати конґрес в цїли полагодженя справи Польщі і міжнародних питань.

Азійська холєра у Відни.

МАДРИД, 2. жовтня. — Телеґрами з Відня доносять, що богато случаїв азійської холєри в місті було смертельних.

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on Otcober 4, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

Казань знова в руках Чехо-Словаків.

СТОКГОЛЬМ, 3. жовтня. — Телеґрами з Петроґраду, друковані дня 30. вересня в „Соціяль Демократен", доносять, що Чехо-Словаки знова заняли місто Казань, яке перед двома тижнями заняли були війска большевиків. Одержано також вісти, що лотиські війска, які доси найщирійше бороли ся за большевиків, покидають большевицьку справу.

Лотиські війска числять около 17.000, з того 10.000 находить ся в околиці Москви для охорони болшевицьких провідників.

Телеґрами до „Соціяль Демократен" доносять дальше, що большевицькі часописи підносять жаль до Лотишів, що вони після упадку Казани піддали ся Чехо-Словакам.

Вазетіс, головний командант большевицьких війск, засудив на смерть всіх офіцирів третого полку за те, що вони не вміли удержати полку у відповіднім станї, а навіть позволили жовнірам на відбуванє зборів тодї, коли вела ся битва.

Нові відзнаки в російській армії.

АМСТЕРДАМ, 20. вересня. — Революційна Росія приймила нові відзнаки для армії.

Війскова відзнака складає ся зі серпа і молота, зложених на хрест над двома злученими руками. Вона представляє злуку між робітниками і селянами.

(Продовжене на стороні 7-мій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized, July 31. 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	1.75	на пів року	1.75
3 months	1.00	на 3 місяці	1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	2.00	на пів року	2.00
3 months	1.25	на 3 місяці	1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

„НАРОДНА ВОЛЯ" І ПАН ІҐНАЦИ ЯН ПАДЕРЕВСКІ.

Послухане, яке було у президента Вілсона дня 20. вересня с. р., замісць направити гумор „Народної Волі", то ще до решти попсувало. Тай не тільки на її гуморі се відбило ся. Вона сарака попала в зденервоване і горячку. Температуру тої горячки можна зміряти її статею п. з. **„Делеґат Федерації у през. Вілсона".** Можливо, що помогло би їй трохи в тій горячці, як би капку зимної води пустила собі на голову, але вона, як на збитки, замісць дбати про свою голову розливає воду по бідним папери і каже людям добрим шукати в тій воді розумної гадки. Та завдане се безнадійне, бо шукати там розумної гадки — одно що смажити пампухи з леду.

Але всетаки воно не завадить кинути бодай дрібку сьвітла на сі потоки, що розлили ся в „Народній Волї" в її горячці. Чому мали би пропасти в забутю, у „мракобісію"?

Отже в згаданій статі, яку можна назвати термометром її горячки, наперед докоряє вона часописи „Америці", що, подаючи телеґраму Комітету Публичного Інформованя з Вашінґтону про послухане представників шести народів Австро-Угорщини у президента Вілсона, пропустила слово „Федерації", так що вийшло, що пан Корикора був представником від Українців, а не від „Федерації Українців" (мимоходом кажучи, се тільки розширило „повновласти" пана Корикори і „Н. Воля" повинна би тим радіти!), — а потім вже сьміло пише-виписує так:

„Свобода", поставила ся може ще більше некультурно. В редакторів „Свободи", видно, була охота кинути цілу телеґраму Комісії Публичного Інформованя до коша. Отже в 114. ч. „Свободи" (з вівтірка, 24. вересня) нема про сю телеґраму навіть найменшого натяку. Не тільки про телеґраму, але й взагалі про факт, що делеґація від поневолених народів була у президента.

Однакож опісля редактори „Свободи" переконали ся, що шила в мішку не можна загаїти. Коли телеґрама Комісії Публичного Інформованя появила ся в „Народній Волі" і (в сфалшованім виді) в „Америці", тоді й „Свобода" пригадала собі її і помістила аж в 115. ч. (в четверговім, з 26. вересня) — дрібненьким друком...

Або дальше вона ще торочить так:

Пять днів бороли ся редактори „Свободи" зі своєю совістею, поки надрукували в середині „Свободи" дрібним друком телеґраму першорядного значіня для Українців, але й се ще була для них занадто гірка пігулка.

І вони підсолодили її собі на всі боки. Підсолодили її собі новинкою (надрукованою вже звичайним, великим друком), що Падеревський не хотів йти до президента враз з Січинським. Підсолодили її собі пльоточкою з нюйорської газети **„Sun"**, що ніби Масарик і Падеревський повідомили президента про якусь небувалу і невідому злуку всіх поневолених народів Австрії. А також підсолодили її собі телеґрамою, яку Українська Рада вислала до президента Вилсона на вздогін за делеґацією поневолених народів, заявляючи, що Українська Рада також хоче вже розбитя Австрії і самоозначеня для її народів.

Шукаємо за зерном правди в тім тороченю „Народної Волї", та годі його найти.

Чому се має бути некультурно, що „Свобода" подала телеґраму з Вашінґтону не в понеділок а в середу і не грубими буквами а дрібними?

Вправді кажуть, що „тільки сир відкладаний добрий", але мимо того нема на сьвіті такої ґазети, аби не відкладала з одного числа до другого статий, новинок і т. д. Є до того ріжні причини і часто показуеть ся, що не лише сир але і статя або новинка відложена добра.

Чому знова великий друк представляєть ся в очах „Народної Волї" культурним, а малий некультурним? Чи лише в великих літерах спочиває культура, немов талан Падеревского до гри на фортепяні у довгім волосю?

Ось тільки клопоту з культурою скрентонською.

А тепер пояснимо їй (аби трохи успокоїлись її нерви), чому „Свобода" допустила ся тої „може ще більшої некультурности".

В понеділок не подавали ми телеґрами про послухане у Вашінґтоні, бо хотіли її подати рівночасно з телеґрамою Української Ради, а що сю телеґраму могли ми помістити аж в середу, бо Українська Рада тримаєть ся засади, аби всі ґазети, що до неї належать, містили її комунікати одного дня і що таким днем є власне середа (коли числа виходять на четвер), тож до того числа оставили ми також і телеґраму про послухане. Отже обі телеґрами були поміщені рівночасно і жадна кривда не сталась телеґрамі про послухане у президента.

Що ся телеґрама була друкована дрібним друком, то правда, але такимсамим друком була друкована і телеґрама Української Ради до президента Вілсона. Отже сторонничости у величині літер не було жадної.

Кривдує собі ще „Н. Воля", що телеґрама про послухане не була на 1-шій стороні але аж на 2-гій. Алеж таксамо і телеграма Української Ради була друкована не на першій стороні а на другій. Отже ясна річ, що навіть щодо сторін „Свобода" не є сторонна, але безсторонна.

Що-ж більше можемо дати „Народній Волї", аби не вважала нашої ґазети некультурною і сторонничою?

* * *

Щодо того, що на думку „Народної Волї" нюйорський дневник „Сон" (котрий президент Вілсон читає що дня) пускає сплетні (або „пльоточки", як вона каже), то ми в се зовсім не віримо. Ґазета „Сон" є заповажна, аби пускати сплетні. Її кореспондент був присутний на тім послуханю, а що анґлійську мову розуміє і чув, що Масарик і Падеревскі говорили, то у своім звіті власне се подав. „Народна Воля" там не була, не чула, не знає, що професор з музикантом говорили, тож не може перечити того, що подала американська ґазета. Впрочім, видно і з других американських ґазет, що вони оба балакали про згоду. Нюйорський дневник „Таймс" (з минулої неділі) пище вже навіть, **що прийшло до порозуміня між Українцями і Поляками,** а другий нюйорський дневник „Трібюн" (також з минулої неділі) вже навіть намалював, як та згода має виглядати; він подав нову мапу, на якій **Холмщина і половина східної Галичини, на полудне від ріки Буга, пійшла би під польське королівство, а решта східної Галичини припала би Україні** (се значило би, що яких 25 українських повітів східної Галичини зі столицею Львовом забрала би Польща, а решту, поза Буг на схід, також 25 повітів, дістала би Україна, або иншими словами: понад 2 і пів міліона Українців пішло би в польську неволю).

Все те вказує, що Масарик і Падеревскі мусіли говорити на послуханю у Вашінґтоні про згоду між **поневоленими народами Австро-Угорщини, про чесько-польську згоду,** а навіть про **українсько-польську згоду.** Закидати ґазеті „Сон", що вона ширить сплетні, нема найменьшої рації. Вона подала те, що її кореспондент чув, а другі ґазети подають ілюстрації до тої „згоди" певно на підставі якихось чесько-польських аґентів. Впрочім — і „Народна Воля" підспівувала собі про українсько-польську згоду, коли писала, що **треба Українцям старатись розвязати спірні питаня з Поляками по доброму.**

Польські пани, як Дмовскі, Падеревскі, ґраф Замойскі, ґраф Собаньскі і компанії згодять ся, аби Українці приймили їх неволю **„по доброму",** чому ні! Але український нарід на се не згодить ся, хоч би „Народна Воля" підспівувала найвисшим дишкантом.

* * *

Вхопившись Української Ради як большевики буржуазії, „Народна Воля" пише:

З телеґрамою Української Ради до президента одно є цікаве:

Чому „Свобода" не помістила тої телеґрами скорше, як вона була дійсно вислана ще 20. вересня.

Чому Українська Рада сим разом була так встидлива, що не похвалила ся скорше своїм подвигом?

Ми вже в горі на се відповіли, але як „Народна Воля" аки невірний Тома хоче персти свої встромити в сю телеґраму, то ми можемо післати їй лист секретаря президента п. Томолті, на якім шановна редакція „Народної Волї" побачить дату 20-го вересня 1918 навіть без того дальновиду, яким добачила королівську корону Скоропадського в Києві. А коли побачить, що відповідь на телеґраму датована 20-го вересня, то чейже їй в голові не зможе поміститись (мимо горячки), що сама телеґрама була вислана аж тоді, як прийшла на неї відповідь, отже скажім — 21, 22, 23, 24 і т. д. вересня с. р.

* * *

А дальше ще „Народна Воля" в тійсамій статї пише так:

Резолюція поневолених народів Австрії, вручена з такими церемоніями президентови Вилсонови, має величезне значіне. Вона заявляє ся за тим, аби визволені з під Австрії народи зорґанізували ся після своєї власної волї. Під резолюцією підписали ся репрезентанти Поляків, Чехо-Словаків, Українців, Румунів, Югославян і Італійців.

Від Поляків підписав її **Падеревський.** Чи розумів він її добре, як підписував і чи підписував він її дуже радо, **чи з примусу,** про се не маємо спромоги сказати. **Однакож те, що він підписав її в імени Поляків, означає фактично відречене Поляків від историчної Польщі, бо ані Українці, ані Литвини ніколи добровільно не згодять ся пристати до Польщі.**

Українці не потребують більше, чим держати ся того, на що підписав ся Падеревський.

Се є важна заява „Народної Волї". Вона вправді не знає, чи Падеревскі підписав резолюцію **з примусу** (о скільки знаємо, полісменів там не було), але всетаки заявляє, що те, що Падеревскі підписав, **означає фактично відречене Поляків від історичної Польщі.**

Тримаємо „Народну Волю" за слово і заповідаємо, що потягнемо її до одвічальности, як ані Падеревскі, ані Дмовскі, ані ґраф Собаньскі, ані ґраф Замойскі, котрих „Народна Воля" вважає за представників польського загалу, не додержать того відреченя.

Не ходить о те, чи Українці і Литовці годять ся добровільно пристати до Польщі. Галицькі Українці більше ніж 500 літ були в польській неволі проти своєї волі, але то ще не вистарчало для Поляків, аби зречи ся історичної Польщі. Поляки знають дуже добре, що ані Українці, ані Білорусини, ані Литовці не хотять **добровільно** належати до Польщі, однак вони собі з того нічого не роблять і не зрікають ся історичної Польщі, але **насильно** хотять її створити і ті народи поневолити.

„Народна Воля" повинна тепер держатись тої засади, яку проголосила в отсих словах:

Українці не потребують більше чим держати ся того, на що підписав ся Падеревскі.

Се для неї вистарчить, тільки не повинна скакати і зміняти фронту.

Однак для нас се не вистарчить. Ми ані в гадці не маємо держатись того, на що підписав ся Падеревскі.

Ми знаємо, що Падеревскі є висланником шляхотсько-вшехпольської кліки з Парижа, яка має у своїй **мінімальній** програмі **загарбане української Галичини і Холмщини.** Знаємо, що та шляхотсько-вшехпольська кліка не то що не зрікла ся тих диких претенсій, але з ними всюди виїздить. Недавно у відповідь ґрафови Замойскому, чинному презесови тої кліки, прозваної „Комітетом Народовим Польским", французький премієр, старий Клемансо, заявив, що **Франція відбудує Польщу в історичних границях, після бажань Поляків.** Тесаме голосить ціла та кліка, а передівсім її презес Роман Дмовскі. Тесаме пише ґазета тої кліки п. з. „Польонія". Тесаме говорив висланник тої кліки в Шікаґо, Маріян Сейда. Тесаме говорено на вшехпольськім соймі в Дітройт, де творець програми для „Народної Волї" пан Іґнаци Падеревскі грав на нервах 1000 по вшехпольськи настроєних слухачів.

Длятого ми не віримо, аби та шляхотсько-вшехпольська кліка і її представник в Злучених Державах, Падеревскі, зрікли ся претенсій до нашої Галичини і Холмщини.

Се, що Падеревскі підписав резолюцію, в якій було сказано, що народи Австрії мають бути зорґанізовані після їх власного бажаня, **не є жадним зобовязанем для Падеревского. Він скаже кождому, що його обходить бажане Поляків зі східної Галичини і Холмщини а не Українців. Отже він стане в обороні тамошної польської шляхти і її вшехпольської служби — се цілком певна річ.**

Не зашкодить запамятати „Народній Волї" отсей стишок Чеха Гавлічка-Боровського в перекладі Франка:

Не йди, хлопе, на лід з паном,
Знай се в осторогу;
Пан поховзнесь, а за него
Хлоп зломає ногу.

* * *

Наконець „Народна Воля" так пише:

В делеґації до президента мав первісно йти від Українців д. О. Ревюк. Однакож опісля стало на тім, що делеґатами повинні бути тільки негорожани Злучених Держав. Отже до Вашингтону виїхав замісць д. Ревюка д. Мир. Січинський. **Та Падеревський заявив тоді, що як Січинський піде в делеґації, то він сам** (Падеревський) **не піде.** З заяви Падеревського всі сміяли ся, але д. Січинський відповів, що після того, як Падеревський вже підписав ся під резолюцією, **з Українців буде найлучшим делеґатом д. Корикора, „бо він також добрий музикант".**

О скільки нам звісно д. Корикора, як український делеґат, зробив дуже добре вражіне.

Передівсім вражає тут ціла несерйозність, з якою трактовано справу послуханя представників поневолених народів у президента.

Звісна річ, що **Поляки в Австрії не є поневоленим народом, але поневолюючим. Вони-ж там поневолюють Українців і про се знає цілий сьвіт, не лише Українці. Вони ще навіть гірше поневолюють Українців ніж Німці Чехів, або Словінців, або Італійців.**

І чиж не є се насьміх над правдою і над цілою боротьбою українського народу в Галичині, як Українець і Поляк ідуть до президента Злучених Держав в імени австрійських Українців і Поляків — **і разом представляють себе яко поневолених?**

Чи не виглядає се так, що польський пан каже: „Тут я, поневолений, а тут мій раб, також поневолений!"

Польський пан навіть не позволить комунебудь заступати українських рабів. Немилих собі усуває. Зовсім таксамо як в Галичині.

Однак все те Федерація Українців приймає спокійно і з таким легковаженем відносить ся до української справи, що уступаючи перед забороною Падеревского, годить ся післати заступника на місце свого представника, подаючи такий арґумент, що **„він також добрий музикант".**

А опісля „Народна Воля" ще всім тим одушевляєть ся і пише:

Українці не потребують більше чим держати ся того, на що підписав ся Падеревскі.

На нашу гадку український демократ не повинен виступати в жадній політичній маніфестації разом з представником шляхотсько-вшехпольської кліки, тої кліки, котра є найтяжшим ворогом українського народу.

Український демократ може іти разом з представниками поневолених народів Австро-Угорщини, — отже **з Чехами, Югославянами** (Сербами, Хорватами, Словінцями), **Румунами, Італійцями, але не може іти з Німцями, Поляками і Мадярами, бо ті три останні народи не є в Австро-Угорщині поневоленими але поневолюючими.** Ті три народи держать довгі часи сю наддунайську тюрму народів, звану Австро-Угорщиною. **І коли Українець хоче її розвалити, то він добре знає, що то не вистарчить усунути Габсбурґа і звязь з німецькою Австрією, але крім того треба ще скинути польське ярмо, що давить галицьку Україну вже понад 500 літ.**

Є рація Українцям ходити до президента Злучених Держав і просити о поміч в боротьбі проти сеї вікової неволі, однак ніколи разом з тим, що є репрезентантом сеї неволі.

Се тільки заслонює сю неволю; робить її невидною перед сьвітом і помагає їй удержатись.

Се шкодить боротьбі українського народу проти сеї неволі та усипляє нарід викликуванєм у нього вражіня, немов би сеї боротьби вже не треба було.

Сьмішно думати, що Українці можуть в Злучених Державах вести якунебудь акцію лише разом з Падеревским.

Вони можуть вести без нього, а навіть проти нього — тільки треба трохи політичного розуму і охоти до праці та щирости для справи.

ПЕРШИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ЗЇЗД В АМЕРИЦІ.

Повисший наголовок може декому видати ся дивним. Сеж справді диво. Америку відкрито 426 літ тому, а ще до сього часу не було тут ані одного кооперативного зїзду. Перший і одинокий кооперативний зїзд відбув ся щойно минувшого тижня в Спрінґфілд, Іллінойс. Учасниками його були головно чужинці: Жиди, Москалі, Німці, Українці, Шведи, Голяндці, Данці, Фінляндці, Поляки, Італійці, Румуни, і вкінци роджені тут Американці. Сей перший кооперативний зїзд, який відбув ся в сали іллінойського сойму, зробив на американську суспільність сильне вражіне. Висказуеть ся про нього похвально проґресивна американська преса, яка уважає його початком до сьвятого діла спасеня американського народу від тростової заглади.

Великий край Америка. Богатий він, але нарід тут не зорґанізований. Не має він навіть своїх кооперативних спілок, аби міг стати до боротьби проти сильних тростів, які здобувають собі чимраз сильнійший ґрунт під ногами і грозять йому неминучим економічним поневоленем. Многі Американці забирали ся вже до сеї роботи, але вона не вдавала ся їм. Кажуть, що причиною сього є власне ся обставина, що між Американцями нема практичних кооператорів. Се було також безпосередною причиною, чому Американці віддали ініціятиву першого кооперативного зїзду в руки чужинців.

Війна учить всього. Війна починає змушувати американського мешканця задумати ся над своєю економічною будучностию. І сей мешканець починає тепер власне думати. Не помилимо ся, коли скажемо, що ініціятори першого кооперативного зїзду, ухваливши основувати по цілих Злучених Державах кооперативні спілки, виповіли рівночасно безпощадну війну американським тростам. „Кооператива або трости" — отсе найновійший клич, кинений між американський нарід. Або при силї мають зістати ся дальше трости, або та сила має перейти в руки кооператив; иншими словами — або кількох людий, які заснували собі трости, мають диктувати всьо цілому населеню сеї великої републики, або запанувати над народом має сам нарід через свої кооперативи. Одно з двох мусить війти в житє.

Яку користь може мати американський нарід з кооператив? — Такусаму, яку мають инші народи, яку мають Данці, Бельґійці, Шведи та инші. Що найважнійше, годить ся тут насамперед зазначити, що в котрих руках спочиває економічна сила, в тих руках находить ся і політична власть. В Данії, де кооператива загорнула у свої руки цілий край, політична власть, вся державна контроля находить ся в руках сих кооператив. Всі просьвітні інституції находять ся в руках кооператив, всю просьвітну роботу ведуть кооперативи, всі політичні партії залежні від кооператив, отже парлямент стоїть під контролею кооператив а тимсамим всю парляментарну політику ведуть кооперативи. — На маленькій бельґійській теріторії, яка остала ся ще вільною від німецької навали, пожива коштує таньше ніж в котрійнебудь великій і богатій державі. Чому? Бо там нема тростів, які підвисшали би ціни поживи. Сю роботу провадять кооперативи, які всїх заходів уживають, аби населене не тягнути безпотрібно з останного цента.

Трости і кооперативи — се одно і тесаме, але з тою ріжницею, що трости находять ся в руках одиниць, а кооперативи в руках народу. Коли би нині американський нарід мав сильні кооперативи, не потребував би платити такі високі ціни за поживу. Але замісць кооператив є трости, тому годі сподівати ся иншого. В теперішну важку хвилю приходить американському народови на поміч ще одиноке правительство, яке заздалегідь перебрало у свої руки контролю над поживою та деякими иншими житєвими средствами. Але жадне правительство не всилї зробити народови таку службу, яку можуть віддати кооперативи. Тому витати нам треба ініціяторів першого кооперативного зїзду в Злучених Державах і йти нам треба за всіми їх вказівками. Бо кличем першого кооперативного зїзду є: — „Чоловік, що продукує, мусить контролювати ціну продуктів". **(В)**

Жовнїр дає, а ви лиш позичаєте.

Або бонди Свободи, або німецький податок.

Купуйте „тут", аби виграти „там".

Або білїони на оборону, або білїони на відшкодоване.

Хто Злученим Державам не позичає, сей до кайзера на службу вступає.

Як не купуєш бондів Свободи, то по свобідній земли не ходи.

Будь одним з міліонів на позичку білїонів.

Давай монету на знищене гнету.

Доляри у Вуйка Сема скрини, пійдуть кайзерам на домовини.

Бонди говорять голоснійше ніж слова.

Як ви не можете бороти ся, то ваші гроші можуть.

Свобідні люди свобідно думають; купують бонди і людство з неволі визволяють.

Гроші із закуплених бондів Свободи йдуть на поживу для жовнїрів.

Д. Штогрин.

В ЧЕСТЬ 25-ЛІТНОГО ЮВИЛЕЮ „СВОБОДИ".

Одної матери діти,
Та не одна доля:
Той за гори, той за моря,
А прочих неволя

В гріб загнала передчасно,
Бо їм тяжко жилось;
Иншим сонце гріло ясно,
А нам не сьвітило.

Все студений вітер віяв
На родинні ниви;
Ми зносили бурі, тучі,
Ріжні хуртовини.

Одні горем прибитії
Лягли в домовину,
А ми... а ми, мов вигнанці,
Пійшли на чужину.

Та чужина нїм не свого
Пізнає, полюбить,
Минуть літа, минуть довгі,
А він ходить, блудить.

Так блукали ми в чужині
На земли свобідній;
Була воля, були й гроші,
Та слово не рідне.

Чужа мова, край розлогий,
Своїх невидати;
Брат за братом глядів, тужив,
Не міг відшукати.

Один гине, другий хорий,
А третий каліка;
Та хто його відвідає?
Яка жде опіка?

*

Втім розніс ся голосний клич,
Щирий і правдивий:
Хто Вкраїнець, до нас спіши,
А будеш щасливий!

І зачалась тяжка праця,
Великеє діло:
Щирі люди безустанно
Працювали сьміло.

І о диво: видно ясність,
Немов зоря сходить —
То „Свобода" українська
До житя приходить.

То „Свобода", рідна, наша,
Матірная мова,
А голосна, а правдива,
Як Господа слово.

Несла сьвітло і пораду
Від хати до хати,
Голосила, щоб Народний
Союз закладати.

Клич принияв ся: заснували
Народну скарбницю,
Щоб сиротят спомагати
Й нещасні вдовиці.

Чверть століття рідну мову
„Свобода" плекає,
Чверть століття Союз бідних,
Хорих спомагає.

Чверть століття тяжку працю
„Свобода" сповняла,
Чверть століття немовляток
Скарбниця плекала.

Чверть століття матірную
Пісеньку співає,
Чверть століття сьвітло правди
Голосить, звіщає.

Чверть століття ділить горе
І радісні хвилї,
А скарбниця плащем своїм
Нас від нужди криє.

Чверть століття ти, „Свободо",
Нам зіркою була;
Ти немало братів наших
На шлях навернула.

Тож днесь ми тобі желаєм,
О „Свободо" мила,
Щоб ти тут нам довго-довго
В чужині сьвітила.

А Союз наш, батько бідних,
Хай раз-враз зростає,
Американська Вкраїна
Хай його вславляє!

ДО УКРАЇНЦІВ І МІСЦЕВИХ КОМІТЕТІВ В СТЕЙТІ НЮ ЙОРК, НЮ ДЖЕРЗИ І В ПОВІТІ ФЕЙРФІЛД, СТЕЙТУ КОНЕТІКУТ.

Українці!

Кампанія за четвертою Позичкою Свободи вже розпочала ся. Надійшла хвиля, яка покаже степень зрілости та солідарности нашої нації. Прийшла нагода, яка видасть сьвідоцтво і суд здібности та сили нашого народу. Сей теперішний час, ся теперішна доба розбудженя поневолених народів покаже, чи наша нація спосібна до самоуправи чи ні. Не літа, не місяці, а всего три тижні дають нам спромогу поставити себе в ряд других націй, замешкуючих Злучені Держави. Не гаймо часу! Не зволікаймо з дня на день! Берім ся до праці! Покажім якраз тепер, що ми підпираємо і помагаємо нашій прибраній вітчині. Уважаймо, що побіда по стороні Злучених Держав і її союзників є побідою нашою. Поможім грошем покопати військове самодержавє і неволю в Европі! Додаймо сил і охоти демократичним державам повалити сю неволю! Прискорім той так ожиданий, а не видний мир!

Настали жнива. Продаж бондів вже почала ся. Купуймо їх ми, і то всі, після нашої змоги! Памятаймо однак, що за наші гроші ми **маємо одержати кредит, а не хто инший!** Тому кождий Українець і Українка нехай стараєть ся купити бонд! Українські громади, які не утворили власних комітетів, нехай поручать своїм людям купувати бонди там, де їм вигідно, однак нехай зарекордують кожду особу, яка купить бонд, та пішлють точний спис і суму закупленя бондів до:

LIBERTY LOAN COMMITTEE,
Ukrainian Division,
37 Liberty Street, New York, N. Y.

Українець, чи Українка, які куплять бонди у фабриках, чи инших підприємствах, нехай подадуть своє імя і суму купна бондів до українського місцевого комітету, або до комітету головного на висше подану адресу.

Місцеві комітети мають слідуючу задачу:

1. Агітувати за купном бондів.
2. Вести точний спис та суму закупленя бондів всіх Українців і Українок, які закуплять бонди чи то в українськім комітеті чи денебудь в дотичній громаді, і вислати той спис до головного комітету.

Українські місцеві комітети, котрі зголосились до головного комітету, одержали субскрипційні лісти з печаткою головного комітету. Просить ся уважно виповняти надіслані блянкети. Комітети, які ще не зголосили ся, нехай се виконають, а одержать все, що потрібне до нашої спільної акції.

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ ПОЗИЧКИ СВОБОДИ:

С. Ядловський, предс.; **др. К. Д. Білик,** заст. предс.; **І. Добрянський,** секр.; **О. Савіцький,** кас.; **Н. Гриневецька, М. Мельничук, о. Й. Чаплинський, о. Н. Підгорецький, о. Е. Бартіш, о. А. Улицький, о. А. Павляк, П. Задорецький, К. Кирчів, А. Савка, О. Стеткевич,** члени.

ДОПИСИ.

З AMBRIDGE. PA.

Віче в справі четвертої Позички Свободи.

Як по декотрих місцевостях, так і в нас, в Емрідж, заснував ся місцевий Український Комітет четвертої Позички Свободи. В неділю, дня 29. вересня, заходом сего комітету відбуло ся агітаційне віче в церковній гали. На віче прибуло споре число людий, около 300 осіб. Віче отворив голова сего комітету, п. Ф. Судя, поясняючи коротко ціль віча, і покликав на бесідника одного Американця, котрий прибув з Пітсбурга, а се сьвящ. д-ра Джорджа В. Вайса.

Сей бесідник завзивав присутних, аби брали „Ліберти Бондс", котрі видало наше правительство вже четвертий раз, щоби мало змогу виграти сю сьвітову війну і знищити німецький мілітаризм, який намагаєть ся знищити нашу свободу і завоювати для себе цілий сьвіт. В своїй промові шановний бесідник представив людям, як знущав ся сей проклятий і зненавиджений цілим сьвітом Гун в Сербії, Чорногорі і Бельгії над безборонними жінками, дітьми і старцями.

По промові сего бесідника присутні почали купувати бонди Свободи. Пописали ся дуже гарно. До вечера було розкуплено бондів за $15.000 (пятнайцять тисяч долярів). Загально сподівають ся зібрати поверх двайцять тисяч.

Українці в Емрідж зрозуміли добре свою справу, та однак наші провідники представили нас за Греків. Місцева анґлійська газета „Ді Сітізен" (з вівтірка, 1. жовтня), описуючи цілу кампанію в Емрідж в справі четвертої Позички Свободи, подає, що заходом грецької церкви при Мелрос евені і шестій улиці відбуло ся велике агітаційне віче, на котрім закупили бондів за 15 тисяч долярів.

От таке зробили наші „премудрі" проводирі. Українці купили, а Греків похвалили. Не раз і не два писало ся в наших часописях, що як робить ся якесь всенародне діло, то не треба інформувати Американців, що се роблять греко-католики, тільки завсіди треба казати, що се робить український нарід. Нам час би вже знати, що церква не представляє собою націю, тільки обряд.

Я з гори зазначую, що тут не винен місцевий сьвященик, бо він на перших зборах заявив, аби церкву до сего не мішати.

Я в обороні всього українського загалу в Емрідж домагаюсь від комітету негайного спростованя описаної висше справи.

На кінци мушу згадати, що братство св. Николая, від. 276 У. Н. Союза, заслугує на публичну похвалу, бо воно закупило за 300 долярів бондів, а також жертвувало 100 долярів на Червоний Хрест.

Т. Грицик.

З HAZLETON, PA.

Поклик до місцевих і околичних Українців в справі купна бондів четвертої Позички Свободи.

Повідомляєть ся місцевих і позамісцевих Українців, що при церкві св. Михаїла в Гейзелтон зістав заложений Український Комітет до розпродажи бондів 4-тої Позички Свободи. Головою того комітету є о. Іван Фекула, секретарем Н. Триш, а його заступником А. Процько. До продажи бондів зістали вибрані отсі члени комітету: А. Процько, А. Пелехач і О. Гордійчук на Гейзелтон; Т. Коцур і І. Попяк на Вест Гейзелтон; О. Костюк на Доймен (Іст Гейзелтон); М. Панько і І. Кузьо на Гарвуд; О. Масло і о. Костюк на Ебервіл; В. Демида на Латімор; Н. Лоїш і С. Шляхчинчин на Томікин.

Дорогі Братя Українці! Коли призначені члени нашого комітету зайдуть до Ваших домів, то обійдіть ся з ними по людськи і закупіть від них один або більше бондів Свободи. Коли хто з Вас купив уже бонд деинде, то прошу Вас: не цурайте ся хоть своєї рідної Неньки-України, а скажіть чужинцям, якої Ви народности. Бо між нами є ще богато таких, котрі не знають, як назвати свою народність. А про свою національну приналежність треба дбати тепер, бо потому буде запізно... Як всі чужинецькі народности в Америці покажуть, скільки їх є і за яку суму вони купили бондів Свободи, то їм буде честь, а нам буде ганьба.

Отож прошу Вас ще раз: Не забувайте про свій народний обовязок і не дайте ся звести на манівці. Купуючи денебудь бонди четвертої Позички Свободи, не звіть себе инакше, а тільки **„Ukrainian"** (Юкрейнен). Не цурайте ся свого рідного імени, бо Бог і добрі люди Вас відцурають ся!

Он. Костюк,
член Укр. Комітету.

З CHICAGO, ILL.

Український водвіл у Вест Пулман, Іл.

До найбільшої втіхи посеред еміґрації тут в Америці між Українцями є, коли чоловік почує якунебудь українську штуку. Він на хвилю забуває на всі свої горя, на всі недостатки, на тяжку працю, а сам думкою, на крилах української пісні, несесь у рідний край — геть там далеко, на Україну. Він забуває про родину в рідним краю, котра певно не одному перенеслась до вічности. Йому здаєть ся, що коли чує рідну штуку, рідну пісню, то зовсім перенесений у рідний край, там, де його родина, там, де його рідна Україна. Йому привиджуєть ся високий зелений Бескид, він чує на його горах голос сопілки, він чує рик медведя, він бачить, як розкішно прибрана смерека радуєть ся природою, він чує чудовий спів соловейка, а вкінци і йому вириваєть ся голос з грудий тай співає тужливу пісню „Родимий краю".

Учасником таких родостий і мені лучилось бути та своїми очима оглядати нечувану для мене втіху. Дня 31. серпня б. р. Український Драматичний Кружок дав пораз перший щось начеби „водвіл". І. Козак виголосив монольоґ „Все через Матрону", досить поправно. Маленька семилітна дівчинка, А. Шавала, віддеклямувала „В сьвіт за очи", за що публика нагородила маленьку Українку грімкими оплесками, а вдодатку одна Українка обдарувала її вязкою цьвітів. Хор ім. Д. Січинського під батутою пані Ю. Шустакевич відспівав „Ой піду я до млина" і „В неділю гуляла". Відтак пані Ю. Шустакевич (сопран) і пані Т. Кушинська (альт) відспівали дуже чудово дует „Люблю дивитись". Ся пісня так зворушила нарід, що обі співачки, хоч не мали в програмі виступити вдруге на сцену, відспівали в додатку „Верховино, сьвітку ти наш". Співали так чудово, так мельодійно, що я зовсім забув, що находжу ся на чужині. Мені здавало ся, що я десь у високих Карпатах та серед високих гір чую сю пісню. „Ой нема то краю, краю над ту Верховину". Сі слова в пісні так мене переняли, що я був би летів хоть би на край сьвіта, щоби лиш побачити ще раз своїми очима мою любу Україну, а в ній свою під сю хвилю нещасну родину. „З верха на верх, а з бору в бір". Тут і втіха і слези почали нараз виступати. Мушу признати здібність обох згаданих висше наших співачок. Пані Текля Кушинська, яко досить сильна співачка, співає в альті під батутою пані Нат. Гриневецької при хорі „Боян". Вона виступає в хорі при всяких нагодах тут в Шікаґо і околици. Пані Юлія Шустакевич, з роду Малієвич, була акторкою українського театру в Галичині під зарядом Стадника. Її сильний та приємний спів сольовий так розбуджує нарід, що ті люди, котрі ходять на представленя, хотіли б, аби що тижня щось подібного відбувало ся.

Обі ті співачки зістали нагороджені грімкими оплесками.

Піднесла ся знова куртина і наступило відогране одноактової комедійки „Кум мірошник" або „Сатана в бочці". Ся комедійка немало радости принесла публиці. Пан М. Костюк, яко старий аматор Укр. Клюбу, грав знаменито; п. Іл. Гавришків грав ролю кума мірошника досить добре; п. Ів. Краєвський грав досить поправно. Але вся штука залежала від пані Юл. Шустакевич, як на вивченю так і на відограню. Тут мушу признати, що всі аматори добре вивязали ся зі своїх роль.

По представленю відбула ся танечна забава і всі гості були дуже вдоволені.

Н. Шемердяк.

Степан Руданський.

ПОВІЙ, ВІТРЕ, НА ВКРАЇНУ.

Повій, вітре, на Вкраїну,
Де покинув я дівчину,
Де покинув карі очи, —
Повій, вітре, із півночи.

Між горами є долина,
В тій долині є хатина,
А в хатині дівчинонька,
Дівчинонька — голубонька.

Повій, вітре, на схід сонця,
На схід сонця, край віконця;
Край віконця постіль біла,
На постели моя мила.

Зупини ся тишком-нишком
Над румяним білим личком,
Над тим личком зупини ся,
Чи спить мила, подиви ся.

Як не спить вона, збудилась,
Нагадай їй, з ким любилась,
З ким любилась і кохала
І любити присягала.

Як забєть ся їй серденько,
Як зітхне вона тяженько,
Як заплачуть карі очи,
Повій, вітре, із півночи.

А як мила позабула,
Як нелюба пригорнула,
Ти розвій ся край долини,
Не вертай ся з України.

На схід сонця вітер віє,
Серце тужить, серце мліє;
Вітер віє, не вертає —
Серце з жалю умліває.

ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗА

SUPREME OFFICERS OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASS'N.

ГОЛОВНИЙ ПРЕДСІДАТЕЛЬ:
КОНСТАНТИН КИРЧІВ,
68 Greene St., Jersey City, N. J.

ГОЛОВНА МІСТОПРЕДСІДАТЕЛЬКА:
МАРІЯ БЛИК,
5020 W. 32nd St., Cicero, Ill.

ГОЛОВНИЙ МІСТОПРЕДСІДАТЕЛЬ:
АНДРЕЙ СТЕФАНОВИЧ,
236 Park Road, Ambridge, Pa.

ГОЛОВНИЙ РЕКОРДОВИЙ СЕКРЕТАР:
СТЕФАН МИЛЯНОВИЧ
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

ГОЛОВНИЙ ФІНАНСОВИЙ СЕКРЕТАР:
СЕМЕН ЯДЛОВСЬКИЙ,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

ГОЛОВНИЙ КАСІЄР:
ВАСИЛЬ ЛЕВЧИК,
48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

РЕДАКТОР „СВОБОДИ":
ОСИП СТЕТКЕВИЧ,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЗАВІДАТЕЛЬ „СВОБОДИ":
АНДРІЙ САВКА,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:
ДМИТРО КАПІТУЛА,
Box 565, McAdoo, Pa.
НИКОЛАЙ РОСОЛОВИЧ,
1950 Bristol St., Nicetown, Philadelphia, Pa.
ОЛЕКСА ТРАЧ,
1122 Catasaqua Ave., Allentown, Pa.

РАДНІ:
ВАСИЛЬ ГРИШКО,
439 N. 6th Ave., Scranton, Pa.
РОМАН СЛОБОДЗЯН,
1936 N. Mutter St., Philadelphia, Pa.
МИХАЙЛО ПЕТРІВСЬКИЙ,
1500 So. Third St., St. Louis, Mo.
ОМЕЛЯН РЕКРУТ,
13 Bishop St., Providence, R. I.
ГРИГОРІЙ КРИВОВЯЗ,
2136 W. Huron St., Chicago, Ill.
ІВАН ПЕЛЕНСЬКИЙ,
3227 Salmon St., Philadelphia, Pa.
АННА ДОРУНДА,
404 Fourth St., Taylor, Pa.
МЕЛАНІЯ КРАВЧИШИН,
1396 Newport Ave., Northampton, Pa.

Головна Канцелярія У. Н. Союза находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.
Telephone 498 Montgomery.

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА

за місяць вересень 1918 р.

ПРИХІД:

Від.	Заплатив	Від.	Заплатив
1.	588.01	63.	164.37
2.	142.64	64.	29.85
3.	37.85	65.	137.48
4.	57.44	66.	46.45
5.	51.08	67.	83.98
6.	21.67	68.	26.50
7.	102.72	69.	54.58
9.	72.39	70.	189.02
10.	149.08	71.	22.75
11.	6.48	72.	49.90
12.	102.24	73.	18.10
13.	43.26	74.	43.52
14.	36.66	75.	56.06
15.	40.72	76.	144.37
16.	20.69	77.	47.21
17.	25.98	78.	101.71
18.	68.94	79.	26.62
19.	12.72	80.	34.48
20.	133.05	81.	113.95
21.	21.76	82.	17.22
22.	42.53	83.	50.76
23.	35.21	84.	8.36
24.	34.49	85.	67.26
25.	25.51	86.	63.67
26.	21.88	87.	50.81
27.	67.82	88.	5.93
28.	77.79	89.	15.51
29.	90.47	90.	68.56
30.	22.95	91.	124.54
31.	15.62	92.	12.54
32.	25.70	93.	23.28
33.	23.70	94.	37.26
34.	56.70	95.	32.47
35.	33.07	96.	61.72
36.	26.73	97.	11.57
37.	35.69	98.	60.52
38.	161.24	100.	15.62
39.	39.58	101.	32.50
40.	8.14	102.	202.22
41.	50.66	103.	63.38
42.	52.34	104.	144.14
43.	22.42	105.	70.95
44.	46.48	106.	115.67
45.	87.14	107.	45.08
46.	29.12	108.	40.58
47.	5.60	109.	91.77
48.	46.89	110.	23.22
50.	22.59	111.	41.79
51.	27.71	112.	106.21
52.	18.15	113.	54.68
53.	40.00	114.	44.01
54.	14.97	115.	23.75
55.	11.24	116.	28.95
56.	47.04	117.	64.20
57.	53.24	119.	19.12
58.	29.38	120.	39.99
59.	47.08	121.	16.98
60.	17.35	122.	11.67
61.	55.31	123.	22.13
62.	56.08	124.	52.16

Від.	Заплатив	Від.	Заплатив
125.	23.34	243.	58.12
126.	17.85	244.	19.35
127.	65.01	245.	52.81
128.	25.55	246.	22.74
129.	15.34	247.	138.48
130.	120.32	248.	75.60
131.	11.69	251.	44.61
132.	81.14	254.	62.00
133.	175.45	255.	49.58
134.	17.62	256.	21.41
135.	25.96	258.	21.95
136.	87.79	259.	91.21
137.	47.24	261.	20.02
138.	23.17	262.	17.60
139.	31.12	263.	9.93
140.	16.74	270.	117.65
142.	109.41	273.	25.39
143.	33.21	274.	54.62
144.	27.88	276.	185.45
145.	19.21	277.	25.67
146.	97.56	278.	42.13
147.	118.69	282.	61.86
148.	14.06	283.	43.44
149.	59.94	286.	31.37
150.	13.33	288.	69.14
151.	48.26	290.	26.67
152.	14.54	291.	24.35
153.	22.33	292.	89.18
154.	21.26	293.	7.25
155.	191.48	295.	79.44
156.	16.30	296.	86.29
157.	13.32	300.	204.33
159.	15.00	301.	94.12
160.	72.04	303.	17.01
161.	18.00	305.	15.00
162.	21.68	308.	52.58
163.	25.00	314.	9.89
164.	15.00	315.	11.85
165.	97.32	316.	85.57
168.	116.50	318.	38.36
170.	316.83	320.	18.95
173.	30.09	321.	42.87
174.	46.40	322.	30.69
175.	50.92	323.	22.04
178.	30.77	324.	64.45
179.	102.41	326.	63.23
180.	17.10	330.	83.23
181.	33.15	332.	71.24
186.	62.26	338.	147.20
191.	39.59	339.	55.30
192.	23.49	341.	79.97
195.	25.82	342.	84.74
198.	28.50	344.	14.23
200.	51.71	347.	18.80
202.	15.61	349.	61.38
203.	38.50	350.	54.84
205.	19.26	351.	19.69
206.	72.72	354.	35.50
209.	106.20	355.	32.16
210.	31.84	357.	16.85
211.	55.63	363.	58.54
213.	151.48	364.	37.10
214.	20.43	365.	50.43
215.	32.81	367.	47.72
217.	172.38	369.	88.00
218.	173.32	370.	87.20
220.	61.59	371.	37.48
221.	178.41	373.	9.68
223.	86.29	379.	58.42
224.	12.33	380.	24.70
228.	27.36	381.	10.62
229.	189.38	384.	97.59
230.	89.29	385.	26.62
233.	43.87	388.	74.86
234.	252.18	391.	58.16
235.	85.95	392.	8.57
237.	82.88	393.	26.39
238.	8.84	396.	45.84
239.	131.10	400.	50.95
240.	16.77	401.	20.58
241.	34.58	402.	11.13

На сплату морґечів	200.00
„Свобода" на сплату довгу	500.00
Процент від бондів	200.00
На річ сиріт по бл. п. Василь Федусько, в. 276	200.00
Разом прихід за вересень	17.127.38

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Ст. Мельничак, від. 28	1.000.00
Іван Ковбаса, від. 94	150.00
Вас. Федусько, від 276	500.00

Запомоги з фонду убогих:

Йос. Когут, від. 43	50.00
Катерина Задорожна від. 34	25.00
Анна Ноґа, від. 186	50.00
J. Косцюшко, від. 155	50.00
Йосиф Кренціґлова, від. 401	50.00
Петро Предзімірський, від. 99	50.00

Виплати з фонду сирітського:

Іван Сас, від. 53	109.00

Виплати з фонду адміністраційного:

„Свобода" за орґан	1.341.18
„Свобода" за календар	1.000.00
Платня гол. уряду	325.00
Платня помічника	80.00
На рахунок відновленя дому У. Н. С.	350.00
Податки від води	27.29
Видатки адміністраційні і офісові	121.64
	5.279.11

ЗІСТАВЛЕНЄ.

Готівка з кінцем серпня	141.433.11
Прихід за вересень	17.127.38
Разом	158.560.49
Розхід за вересень	5.279.11
Готівка з кінцем вересня	153.281.38

БІЛЯНС.

Стан чинний:

Готівка	153.281.38
Морґечі	68.850.00
Бонди	232.147.00
Реальність	19.500.00
Друкарня	25.000.00
Разом	498.778.38

Стан довжний:

Фонд посмертний	244.754.83
„ резервовий	127.955.03
„ адміністр.	28.761.83
„ убогих	8.944.17
„ народний	5.326.92
„ конвенційний	2.597.10
„ сирітський	80.438.50
Разом	498.778.38

Невиплачених посмертних запомог з кінцем вересня 1918 р. остає на суму $26.158.67.

К. Кирчів, гол. предс.;
В. Левчик, гол. касієр;
С. Ядловський, г. фін. секр.

АНҐЛІЙСЬКА МОВА НАШОЮ КОНЕЧНОСТИЮ.

(З вінніпеґського „Українського Голосу").

Народним нашим обовязком є берегти наші діти перед винародовленем, а найлучшим средством проти сего в першій лінії є наука матерної мови і української історії. Про се в нас безнастанно говорить ся і пишеть ся по часописях і здаеть ся, що слова наших часописий не переходять мимоходом, бо наші діти, що вже тут родили ся, вчать ся в приватних „Рідних Школах" своєї мови, історії і пісні, говорять між собою по українськи і відчувають, що є Українцями, але з другої сторони не забувають, що їх сьвятим обовязком є бути вірними і льояльними тому краєви, який їх пригорнув та дав їм в себе захист і можність тішити ся всіми благами свободи, культури і цивілізації, яка в повнім того слова значіню процвитає в краях, де повіває британський прапор.

Однак з другої сторони, поза наукою матерної мови, ми обовязані вчити ся мови того краю, де живемо і котрий нам дає захист. Ми мусимо говорити анґлійською мовою таксамо як і українською, бо в противнім случаю ми нічого тут не варті. Під тим оглядом в нас ще богато є до зробленя, бо тисячі є таких, що анґлійської мови не знають, хоч повинні її знати і хоч майже всюди трафляєть ся їм нагода сеї мови навчити ся.

Про користи, котрі нам приносить знане анґлійської мови, не треба богато розписувати ся. Кождому з нас полишило ся ще в памяти, які то трудности і невигоди приходило ся нам терпіти, щоби осягнути те, чого бажалисьмо, і кілько приходило ся нам зносити насьмішок і кпин лише тому, що незналисьмо анґлійської мови. Не говоримо вже про те, що без знаня анґлійської мови не можемо ніде дістати ані лучшої платні, ані лучшої посади і завсіди остаемо послідними.

Ті зпосеред нас, що мешкають в чисто українських дистриктах, ще з бідою можуть якось жити без знаня сеї мови, але і тут їм невигода, бо часто одержують листи від усяких компаній, банків і урядів, та не знають, що там містить ся і чого від них хочуть. Але як же то тяжко тим, що жиють в місцевостях з мішаним населенем, або в місцевостях, де анґлійський елемент в більшости. Хочемо щось купити, хочемо поскаржити ся, а тут нема як, бо нас не розуміють і ми програемо, або мусимо солено оплачувати товмачів, що і так не завше вірно толкують се, про що їм говоримо.

А чейже в теперішних часах, коли департамент просьвіти так дуже дбає про науку анґлійської мови і робить всякі можливі полекші, щоби дати нагоду належито її навчити ся, не так тяжко набути знаня сеї мови, як в розмові так і в письмі. Щорічно в осени по більших містах уряджують заходом департаменту просьвіти вечірні школи науки анґлійської мови кілька разів на тиждень. Тривають вони звичайно від половини вересня аж до початку весни і є безплатні. Чиж не гріх оминати таку нагоду? Та на жаль богато з нас не користає з того. Особливо звертаємо ся до нашої молодіжи, бо знаємо з досьвіду, що многі з них по кілька літ тут сидять і не навчили ся анґлійської мови тому, що замісць іти по роботі до школи, тратять час на пустих забавах і жартах, або в пулрумах та при картах.

А також по кольоніях, в публичних школах, можна урядити вечірну школу для старших, а департамент просьвіти сам буде платити за вечірну шкільну науку для старших. Отже треба нам лиш трошки більше охоти і доброї волі та пильности і стараня, а присвоїмо собі знане сеї так потрібної мови.

Поучащавши через якийсь час до школи, можемо вже опісля і самі продовжати дальшу науку анґлійської мови.

Найгірший і найтруднійший лиш початок, а коли вже навчимо ся дещо читати, тоді і самі можемо продовжати науку та читати по кілька сторін денно: наперед річи писані леґким стилем і язиком, котрих зміст повинен нас цікавити, так що з часом те, що ми робили з примусу і почутя обовязку, станеть ся для нас приємностию.

Як горді тоді будемо і то цілком справедливо, коли поборемо всі перешкоди і трудности і самі без помочи товмачів потрафимо полагоджувати всі конечні для нас справи.

Візьмім ся тому сейчас до науки анґлійської мови, особливо коли перечитаємо в часописях, що вже отворила ся вечірна школа науки згаданої мови і стараймо ся нагородити се, що занедбалисьмо.

КОЗАК ВІДЇЗДЖАЄ.

Козак відїзджає,
А дівчина плаче,
Де ти їдеш, козаче?
Козаче соколю,
Візьми мене із собою
На Вкраїну далеку...

Дівчинонько мила,
Що будеш робила
На Вкраїні далекій?
Буду хустки прала,
Зеленеє жито жала
На Вкраїні далекій...

Дівчинонько мила,
Щож ти будеш їла
На Вкраїні далекій?
Сухарці з водою,
Коб лиш милий із тобою
На Вкраїні далекій...

Дівчинонько мила,
Деж ти будеш спала
На Вкраїні далекій?
В лузі під вербою,
Щоб лиш милий із тобою
На Вкраїні далекій...

Давай монету на знищене гнету.

Бонди говорять голоснійше ніж слова.

Чи Ви є передплатником „СВОБОДИ"?

КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ ЇЇ СЕЙЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою зі всіх українських часописий в новім і старім краю.

„СВОБОДА" виходить три рази тижнево — у второк, четвер і суботу.

„СВОБОДА" подає цінаві новини американські і краєві, популярно-наукові розвідки, оповіданя і фейлетони.

„СВОБОДА" також подає найдокладнійші відомости з поля війни і з вашого рідного села та повіту.

ПЕРЕДПЛАТА ВИНОСИТЬ:

В ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАХ НА ЦІЛИЙ РІК	$3.00
„ „ НА ПІВ РОКУ	$1.75
„ „ НА 3 МІСЯЦІ	$1.00
В ДЖЕРЗИ СІТИ І ЗА ГРАНИЦЕЮ НА РІК	$3.50
„ „ НА ПІВ РОКУ	$2.00
„ „ НА 3 МІСЯЦІ	$1.25

Звертаєсь увагу, що на кредит нікому не висилаєсь часописи.

Гроші належить висилати враз з замовленем на почтовий або експресовий моні-ордер або в реджістрованім листі на адресу:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

НАСТУП!

Наші жовніри приймають сю команду голосним вдоволенєм.

Боріть ся як вони борють ся!

Ґдіть з тим самим запалом;

Ворог боїть ся бонду так як баґнета; бо він у глибині свого серця чує, що гроші значать тільки що воєнний матеріял. Він знає, що сї гармати і набої і баґнети в руках американських жовнірів означають йому КОНЕЦЬ!

Позичайте так охочо, як бють ся!

Жертвуйте себе так як і вони, і ступайте до приступу радо. Почувайте себе якби Ви самі були у наступі.

Складайте ощадности скільки у Вас сил.

Наступайте на Ґуна!

КУПУЙТЕ LIBERTY BONDS ЯК НАЙБІЛЬШЕ МОЖЕТЕ.

LIBERTY LOAN COMMITTEE
Second Federal Reserve District
120 BROADWAY, NEW YORK CITY

Се місце наняла для правительства під оголошене Liberty Bonds

Metropolitan Life Insurance Co.

в користь своїх членів, які посідають більше як девятьнайцять міліонів поліс на суму висше чотирох біліонів долярів асекурації, а для яких забезпеченя ся компанія держить понад шість сто пятьдесять міліонів долярів в резерві, кромі других маетків. Ся компанія субскрибувала ся на $25,000,000 сеї четвертої Позички Свободи і поручає її як безпорівнаня найбезпечнійший вклад ощадности в сьвіті. Аґенти сеї компанії розпродали повисше сімдесять пять міліонів долярів вартости W. S. S. і надіють ся досягнути сто трийцять міліонів сего року.

ВАЖНЕ!

УКРАЇНЦІ І УКРАЇНКИ СТЕЙТІВ НЮ ЙОРК, НЮ ДЖЕРЗИ І КОНЕТІКУТ (ФЕЙРФІЛД КАВНТИ).

Отсим пригадуеть ся Вам, що до осягненя підчас четвертої Позички Свободи як найкориснійшого успіху для української справи; до показаня, що ми є нарід зрілий; до виказаня нашої щирої помочи Америці в її боротьбі за свободу всіх народів, а тимсамим і нашу — треба:

1. Щоби кождий з Вас купив один або більше бондів.

2. Де в справі теперішної Позички Свободи є зорганізовані місцеві комітети, там обовязком тих комітетів є **дбати і старати ся,** щоби в їх місцевости кождий Українець і кожда Українка при закупні бондів, виповняючи „субскрипційну лісту", коли не купують бондів впрост від свого комітету, жадали, щоби їх вписано на сій „субскрипційній лісті" яко **Ukrainian.** Там, де наш комітет продає бонди, там він сам має вписувати слово **„Ukrainian"** на кождій „субскрипційній лісті". В місцевостях, де не зорганізували ся наші комітети, нехай кождий Українець чи Українка, купуючи бонди, виразно жадає, щоб на „субскрипційній лісті" (subscription list) записано його, чи її, народність яко **„Ukrainian"**, а не инакше!

По скінченю реченця продажи бондів місцеві комітети мають виготовити сейчас спис, кілько Українців купило в їх місцевости бондів і за яку суму. Сей спис треба вислати на низше подану адресу.

В місцевостях, де не заложено комітету для тої справи, Українці і Українки самі мають повідомити низше згаданий комітет про купно бондів, подаючи своє імя, назвиско і суму, за яку куплено один чи більше бондів.

LIBERTY LOAN COMMITTEE,
Ukrainian Division,
37 Liberty Street, New York, N. Y.

РІЗНЯ В ПЕРЕМИШЛИ.

Епізод з часів масових вішань українських горожан австрійської держави (1914-1915).

З підписом д-ра В. Загайкевича, посла до ради державної з перемиського виборчого округа, появила ся в „Ділї" (ч. 133) **відозва до українського населеня в справі збираня датків на збудоване памятника жертвам страшної події в Перемишли, яка зайшла дня 14. вересня 1914 року.**

Наводимо відповідне місце з сеї відозви, яке малює один із найстрашнійших епізодів мучеництва українського населеня з часів режіму шибениці і крови в Австрії:

Ось воно:

І запише грядучий літописець мартирольоґії українського народу серед кровавих сліз одну з найстрашнійших жертв, яку поніс наш нарід на передодні війни, подію, яка в історії 20-го століття, століття культури, не має собі рівної, а яка кидає сумне сьвітло на наші відносини та дає наглядний доказ, як страшною і необчисленою в наслідках є месть і злоба чоловіка-зьвіра. Сотки шибениць, на яких повисло житє невинних людий, всілякі арештованя на перший-ліпший донос, інтернованя і конфіскованя, ті помилки справедливости, викликані военною психозою, є нічим супроти тої страшної події з дня 14. вересня 1914. р., якої сьвідками були мешканці українського міста Перемишля.

Того дня около 2-гої години пополудни ведено під ескортою 48 селян і селянок з добромильського повіту, між якими була і дочка одного сьвященика. Коли транспорт, ескортований жовнірами, переходив улицею Дворського і входив на улицю під „Боцяном", напала його товпа, обсипала камінями... (тут 5 рядків сконфіскованю львівською цензурою)... в протягу кількананайцяти хвиль вирубав цілий транспорт*). Вирваними з плота колами розторощувано черепи жертв, що вили ся в судорогах з болю, і дострілювано нещасні, лежачі на землї і на-пів вже мертві жертви. Навіть діти, які йшли в супроводі інтернованих матерій, упали жертвою того страшного дикого погрому. Крім двох селян, яким, хотяй тяжко раненим, удало ся чудом спасти ся від смерти, а які тепер повнять службу на фронті, всі прочі ескортовані понесли смерть на місци.

Стільки „відозва" про „подію". Вона так страшна в своїй зьвірскости, що всякі поясненя до неї зайві. „Подія" одначе стає в належнім сьвітлі, коли зважити, що судове слідство в сій справі, заряджене наслідком інтерпеляції посла Загайкевича, виказало повну невинність убитих. „Доходженя усталили, — каже відозва — що всі були безпідставно арештовані буцімто за москвофільство, тимчасом всі вони не належали до ніякої політичної партії і всі крім двох були анальфабетами".

В. Л.

* О скільки нам відомо, до жидівсько-польської товпи прилучив ся відділ австрійської чи угорської кавалерії, що хвилево туди переходив, і він вирубав ескортованих в пень. В. Л.

Борючі ся доляри і борючі ся вояки — се непобідимий союз.

Гроші — се амуніція. Купуйте бонди Свободи.

Через закупно бондів усунеть ся варварство.

Чим більше бондів, тим меньше военних страт.

Щадіть для свого краю, або підете в неволю Гунів.

ЛИСТ З КИЄВА.

Факти й настрої.

Під висше наведеним заголовком містить львівське „Діло" (ч. 123, з 4. червня 1918) отсі надзвичайно цікаві рядки свого кореспондента:

Київ, 26. мая 1918.

Жити тепер тут дуже важко, становище дуже скрутне, настрій у всіх дуже пригнетений. Ніхто не знає і не розуміє, чого хотять Німці... (сконфісковано львівською цензурою 3 рядки) ...не знають, які їх політичні цілі.

Ситуація траґі-комічна. На чолі держави і всіх відповідальних посадах стоять люди, які з українством не мають нічого спільного, які до недавна були ворогами всего українського. Повертають на старі посади всіх чорносотенців, стару поліцію і жандармерію. Вони є сліпим знарядем в руках німецької командантури, продають Німцям Україну гуртом і в роздріб. Поміщики запродують землю німецьким банкам, роблять все, що хотять Німці. І з другого боку тісамі люди нишком зносять ся з антантою (аліянтами) і бувшою російською династією.

Все сьвідоме українство фактично відсунене від публичного житя, не кажу вже про соціялістів, але вся сьвідома буржуазно-демократична інтеліґенція; в міністерствах іде похід проти Українців, на посади набирають щораз більше російських чорносотенців. Виїмок творять тільки два міністерства: закордонне і просьвіти, де Українці мають далї досить значний вплив. Правда, се все покриваєть ся декорацією української держави, але се все робить ся нещиро.

По селах і на провінції робить ся щось неможливе. Порядок, який почав був налаштовуватись після прогнаня московських большевиків, знов нарушив ся. Селяни палять посіви... (Цензура!) ...ріжуть поміщиків і богатих хліборобів, по всій Україні іде далі кровава боротьба і партизантська війна.

Маса української інтеліґенції, що стояла по стороні Центральної Ради, арештована, особливо голови земських рад, земельних комітетів, земельні й повітові комісарі та команданти.

Між селянством і інтеліґенцією панує протинімецький настрій, але рівночасно зростає ненависть до російської інтеліґенції і до всього, що російське на Україні.

Всі страшно пригноблені економічною руїною.

Доляри у Вуйка Сема скрини, підуть кайзерам на домовини.

ЯПОНСЬКІ ПРИКАЗКИ.

Жаль є початком мудрости.

Їдж мало, жий богато.

Жебрак не знає бідности.

Кури в 50-тім, а пий в 100-нім році свого житя.

Побідник повідомить тебе про твою невдачу.

Лід походить з води, але є зимнійший ніж вода.

Жебрак свище рано.

Говори про лікаря аж по смерти.

Коли відвідуєш нову державу, питай ся, що в нїй заборонено.

Люби кота, котрий не любить риби.

Се, що на земли лежить, ніколи не впаде.

Мудрий чоловік має кількох приятелїв.

Товстий чоловік не є шляхотний.

Бідак краде, любовник пише вірші.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on Otceber 4, 1918 as required by the Act of Otcober 6, 1917).

(Продовжене зі стор. 1-шої)

Росія заплатила другу рату відшкодованя.

АМСТЕРДАМ, 3. жовтня. — Другий транспорт золота з Росії прибув нині на границю Німеччини. Його переймив урядник німецького державного банку, як се доносить телеграма з Берліна.

(Російське правительство зобовязало ся заплатити Німеччині 5 міліярдів рублїв відшкодованя. Перша рата в сумі одного міліярда рублїв була заплачена дня 11. вересня в половині золотом, а в половині банкнотами).

Роздори в омськім правительстві.

ВЛАДИВОСТОК, 2. жовтня. — **В Омску прийшло до поважного заколоту між недавно утвореним кабінетом а иншими сибірськими провідниками.**

Міністер війни, Михайлов, робив зусиля змусити новий кабінет до уступленя. Михайлів проголосив розвязане думи, покликуючи до житя на місце кабінету адміністраційну раду.

Члени думи спротивили ся сьому і проголосили розвязане адміністраційної ради. Вони угільнили з вязниці членів кабінету а увязнили міністра війни, Михайлова. Демократичні орґанізації в Омску і Томску підпирають власть кабінету.

Підчас заворушень застрілено на смерть міністра Новікова, який не хотів уступити.

Чехо-Словаки проголосили в Омску воєнний стан.

ВАШІНҐТОН, 2. жовтня. — Чесько-словацькі власти в Омску, покликавши сюди значні свої сили військові, положили скоро конець зусилям міністра війни, Михайлова, який хотів змусити кабінет до уступленя. Чехо-Словаки зажадали від Михайлова, щоби заперестав творити нове правительство, і привернули власть давного кабінету.

Через свою рішучу акцію Чехо-Словаки запобігли небезпеці роздвоєня сибірського правительства. **В місті Омску проголошено воєнний стан.**

Купуйте „тут", аби виграти „там".

Або білїони на оборону, або білїони на відшкодоване.

Хто Злученим Державам не позичає, сей до кайзера на службу вступає.

ГУМОР І САТИРА.

Також жадане.

Пан: Не даю ніколи здоровому молодому чоловікови милостині.

Жебрак: То ви би хотіли, щоби я задля ваших дурних 5 центів ногу собі зломав?!

Не без причини.

— Длячого ти не був на похороні Клима?

— Пощо я маю там іти, волочитись за трупом, коли він на мій похорон зовсім не схоче явитись. Я люблю взаїмність.

Ощадність.

— Ну і що-ж: ваша жінка ще дальше хорує?

— Умре цілком певно, коли не зроблять їй операції, але лїкар хоче за се 50 дол., а тимчасом дяк говорить, що еґомость поховають її за 22 доляри. Порадьте тепер, що тут мені робити в сім клопоті. Знаєте, що тепер дорожня.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Українці в Перт Амбой закупили бондів за $17.000.

З Перт Амбой, Н. Дж., доносять: Тутешні Українці закупили вже за $17.000 бондів четвертої Позички Свободи.

Хорвати купують за 200.000 долярів бондів Свободи.

Хорватське Народне Товариство, найбільша югославянська організація у Злучених Державах, яка тепер відбуває свої наради в Шікаго, ухвалило закупити за 200.000 долярів бондів Позички Свободи. Товариство має 45.000 членів і вже попередних бондів закупило за 300.000 долярів.

У Вашінґтоні виготовлено пляни для федерації східно-европейських народів.

Вашінґтон, 3. жовтня. — В замірі основаня оборонного валу проти німецьких політичних, військових і економічних аґресій на Близкім Сході, репрезентанти вісьмох національностий, розтягнених від Балтику до Адріятику і маючих около 65,000.000 душ населеня, яке терпить від німецького і австрійського пановання, зійшли ся тут нині, щоби оснувати федерацію для піднесеня своїх спільних інтересів. Репрезентованими були: Фінляндці, Литовці, Поляки, Чехословаки, Українці, Румуни, Югославяни й італійські ірредентисти. Сказано, що цілию федерації є підпорядковане їх народів в Европі і Злучених Держав для підпертя американських і аліянтських воєнних цілий, а також приготовити їх до способу самоозначеня народів, після основ президента Вілсона.

Справа українського капеляна.

З достовірних жерел доносять нам, що о. Василь Меренків, ґрецько-католицький сьвященик в Пасейку, Н. Дж., має бути іменований українським капеляном в армії Злучених Держав.

Конвенція Общества Русских Братств.

В понеділок, 7. жовтня б. р., в Скрентоні розпічне свої наради XI. Гол. Конвенція „Общества Русскихъ Братствъ", з осідком в Олифант, Пенсильванія. На конвенцію має прибути, крім урядників, около 100 делеґатів. Конвенція заповідаєть ся бучно. Деякі кажуть, що між делеґатами є сильна опозиція проти старого уряду, а головно проти предсідателя Якова Коди. Кажуть також, що зміни зайдуть в напрямі редаґованя „Правди", органу Общества. В передконвенційних проєктах було много голосів за тим, аби орган товариства редаґувати в народній мові, а не в такій, як доси, що не виглядає ні на московську ні на українську. В деяких проєктах виразно говорено, щоб ґазету редаґувати в „малорускій" мові, отже в українській, хоч автори проєктів бояли ся чогось ужити сього слова.

Інфлюенца ширить ся.

Страшна епідемічна недуга, яку названо еспанською інфлюенцою, ширить ся щораз дальше. Комісар здоровля стейту Пенсильванії зарядив замкнути всі коршми, театри і инші місця публичних сходин. Комісар здоровля міста Філядельфії казав замкнути сейчас школи, коршми, театри і церкви та инші місця публичних сходин. В Ню Йорку заносить ся на тесаме.

Правительство здержало підвишку ціни на молоці.

Губерт Гувер, американський адміністратор поживи, зарядив, щоби молочні компанії, які без відома правительства підвисшили ціну на молоці о 2 центи, звернули купуючим всю надвишку, побрану від них за молоко, і продавали молоко по новій ціні яка виносить 17½ цента за фляшку молока першої якости, а 15½ за фляшку молока другорядної якости. Як звісно, молочні компанії зажадали з днем 1. жовтня два центи підвишки на фляшці молока. Фляшка молока першої якости, яка 30. вересня коштувала 16 центів, коштувала 1. жовтня вже 18 центів, а фляшка молока другої якости, яка 30. вересня коштувала 14 центів, 1. жовтня коштувала вже 16 центів Гувер отже зарядив, аби молочні компанії звернули сих два центи надвишки, яку побрали від 1. жовтня, а нову тарифу ціни щоби ввели в житє 4. жовтня.

Справа підвишки платні для майнерів.

Президент Вілсон мав конференцію з адміністратором опалу Ґарфілдом в справі майнерського страйку в копальнях твердого угля, який вибух два тижні тому. Адміністратор Ґарфілд заявив, що він стоїть при засаді — не дати майнерам підвишки доти, доки спеціяльна комісія не розслідить справи дорожні в копальняних околицях, на яку покликують ся майнери.

Хлопцям і дівчатам низше 18 літ заборонено виходити по 9 годині на улицю.

Війт села Гестінґс-ан-Гудсон, Н. Й., видав розпоряджене, щоби поліція арештувала кожду дівчину і кождого хлопця, які не мають ще 18 літ житя, коли стріне їх на улици по 9-тій годині вечером. Отже всі дівчата низше 18 літ житя і всі хлопці низше 18 літ житя мусять тепер сидіти по 9-тій годині вечером в хаті.

В Ню Йорку замкнено 2.447 коршем.

В ночи з понеділка на вівторок в Ню Йорку замкнено 2.447 салунів, або 30% із загального числа салунів у Великім Ню Йорку. 70% оставших вибрали лайсенси на дальше провадженє інтересу. Тепер в Ню Йорку є ще 6.877 салунів, які після дільниць ділять ся: Манґатан — 3.453; Бруклин — 1.642; Квінс — 800; Бронкс — 526; Річмонд — 256.

Весела книжочка.

В сих днях вийшла з друку нова збірка монольоґів, книжка ч. 3. Ціна 20 центів. Уміщено в ній вісім монольоґів, а се: Фрайтер Кубаса, Страшний сон, Лихо від тютюну, Монольоґ жебрака, XXI століте, На концерті, Пес, і Монольоґ Жида. Нова збірка монольоґів, се для веселих людий — весела новина. Надаєть ся вона для всіх, що люблять забавляти других, а й себе. Набути її можна у книгарни „Свободи".

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Оборонний союз України з Литвою.

В сих днях — пише „Нае Цірхер Цайтунґ" з 30. серпня — у Берестю відбула ся конференція між представниками Литви і України. На конференції виготовлено проєкт оборонного союза Литви з Україною. Сей союз в першій лінії звернено проти польського імперіялізму, який заняв неможливе становище супроти української Холмщини і української східної Галичини та супроти деяких частий Литви. В договорі сказано, що на случай, коли би Україні або Литві грозила війна з Польщею, Україна і Литва мають поставити під оружє 6,000.000 війска.

Заява д-ра Лукашевича.

Др. Лукашевич, український посол в Швайцарії, заявив кореспондентови будапештенського „Вілляґ-у" отсе: — Злучені Держави, Данія і Швеція признали вже невтральність України в тій формі, що згодили ся на нетикальність її горожан на Сибіри. З Румунією ведуть ся переговори, щоби повіти акерманський і орґіївський влучити до України. З реґуляцією холмської границі чекаємо до часу, доки не розвяжеть ся польского питаня. Гетьман Скоропадський не є диктатором. В осени відбудуть ся вибори до парляменту. Крайні соціялісти прилучили ся до нас добровільно.

Крим має ся влучити до України.

Відень, 4. вересня. — „Нае Фрае Пресе" пише: Українське Пресове Бюро доносить з Берліна, що конференції українського премієра в Берліні довели до остаточного влученя Криму до України.

Резиґнація кримського правительства.

Лондон, 18. вересня. — „Райніш-Вестфаліше Цайтунґ" доносить, що кримський кабінет зрезиґнував.

Херсон вільною пристанию.

Лондон, 18. вересня. — В „дніпровім пляні", де говорить ся про реґуляцію Дніпра, є зазначено, що херсонську пристань має ся поширити і оголосити її вільною.

Члени першої реґенційної ради на Україні.

Київська телеграма, надана 6. вересня, доносить, що в хвили, як гетьман Скоропадський виїхав з Києва до Берліна, державна власть на Україні перейшла в руки отсих трох членів реґенційної ради: премієра Лизогуба, іменованого гетьманом; сенатора Нощевка, іменованого сенатом, і міністра Рогози, іменованого правительством. Функції премієра кабінету сповняв за той час міністер просьвіти і президент сенату Василенко.

Українсько-московські мирові переговори.

Лондон, 18. вересня. — На основі телеграми одержаної з Києва через Берлін, українсько-московські мирові переговори в Києві є на укінченю. Є притім лише одна трудність, іменно справа донської републики, яку признала вже Україна, але не хоче признати московське правительство.

Галицькі Стрільці на Україні.

Галицькі Українці вислали вже на Україну кілька відділів своїх Січових Стрільців, які мають помагати удержати на Україні порядок та помагати при будові української держави. Січових Стрільців вислано головно стерегти порядків у північно-східних провінціях України.

Проти монархізму на Україні.

Київ, 4. вересня. — Міністер внутрішних справ видав таке розпоряджене: — „Сейчас видалювати за границі української держави тих, що будуть манїфестувати в користь російської монархії".

Поворот православного духовенства до Холмщини.

Повертаюче до Холмщини православне духовенство, по найбільшій части українське, стрічає дике привитанє зі сторони польської шляхти та її посіпак. Польські дідичі а разом з ними і польські попи-езуїти кричать, аби населенє не давало православним сьвященикам ніякого удержаня, бо вони — мовляв — несуть знова релігійні роздори. Але як відмінно витає сих сьвящеників тубильче населенє... Ґрецько-католицькі вірні, які колись бороли ся з православними сьвящениками, витають їх тепер не яко сьвящеників, але яко українських робітників, які прийшли визволяти рідний край і нарід з польської неволі.

Розпоряджене для українських жовнїрів.

Міністер війни Рогоза видав таке розпоряджене для українських жовнїрів: — „Український жовнїр не сьміє носити шлийок, лише пас, бо наш батько Богдан носив пас".

Протестанський собор.

Український міністер просьвіти Василенко згодив ся, щоби в Києві відбув ся протестантський собор. Собор відбудеть ся в днях 1—8. жовтня 1918 року.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Дещо зі Швеції.

В Швеції тепер бракує поживи. З тої причини дорожня по готелях дуже велика і на готель може позволити собі лише богатий чоловік. Замісць цукру, якого тепер в Швеції дуже мало, уживають мід. В державі є взагалі дуже мало тютюну. Склепів у столици Швеції, в Стокгольмі, є дуже мало. Так приміром богато мешканців не знає, де властиво можна що купити. Деколи чуєть ся такі слова: — „Коли ви скажете мені, де я можу купити нафти, я скажу вам, де ви можете купити тютюну". Якенебудь мешкане в Стокгольмі дуже тяжко знайти. Кравці знесли всякі кредити. Лише богатий чоловік може вробити собі тепер убранє на замовленє, бо ярд сукна коштує більше ніж 35 долярів. Тесаме сукно коштувало перед війною 4 доляри ярд, — каже Бассет Діґби, кореспондент нюйорського „Глоб-у".

Японська позичка для аліянтів.

Японський урядовий звіт виказує, що Японія позичила своїм союзникам 1.186,000.000 енів, або 593,000.000 долярів. З сеї суми позичено Англії 371,000.000 долярів, Росії 127,000.000 долярів і Франції 77,500.000 долярів. Росії уділено сю позичку в формі амуніції, а Англії і Франції японськими бондами і банкнотами.

Холера у Відни і Берліні.

У Відни і в Берліні вибухла холера. З шістьох случаїв занедужаня є пять смертних.

Фунт масла в Петроґраді коштує 24 рублі.

Дорожня в Петроґраді дійшла до тої степени, що фунт масла коштує там 24 рублі. Всі каварні і реставрації в місті позамикані.

ВСЯЧИНА.

Женитьба румунського престолонаслідника.

Недавні телеграми донесли, що князь Карло, наслідник румунського престола, оженив ся з дочкою майора румунської армії і втік з нею до Одеси. Се викликало велику сензацію на королівськім дворі в Букарешті. Король Фердинанд заявив, що не допустить до того, щоби його син, наслідник престола, жив з дочкою румунського офіцира. Тому він вислав за сином послів, які мали йому заявити, що він стратить престол, коли не покине Цецилію Лямбрінґ, з якою власне він оженив ся. Але князь Карло заявив послам, що він не дбає про престол, бо тепер і так часи небезпечні, і тому не покине своєї любої жінки.

*

Ся подія нагадує нам богато инших авантур на дворах пануючих родів. І так — княжна Амелія Фірстенберґ, славна красавиця у Відни, нанесла пануючим „ганебний скандал", бо вийшла заміж за свого шофера, якого полюбила була на житє і смерть. Коли їй шептали на ухо, щоби покинула шофера і не наносила цісарському родови ганьби, вона відповіла, що не може його покинути, але вмре або буде його жінкою. Вони поженили ся, але в рік потім розійшли ся „для добра династії".

*

Княжна Йосифина еспанська, тітка теперішного еспанського короля, залюбила ся була в однім журналісті, який написав кілька любовних віршів і переслав їй. Одного вечера вона опустила свою палату і пійшла до сього нужденного журналіста, з яким звінчала ся в иншім місті, а відтак обоє втікли до Парижа. Княгиня Ізабеля робила стараня, щоби се супружє уневажнити, але всі її заходи на нїщо не здали ся.

*

Великий князь Михайло Михайлович російський любив ся в молодих літах з одною ґрафинею, але коли просив у царя Николая II. дозволу на вінчанє, цар прогнав його за границї російської держави.

*

Італійський король Віктор Емануель II. вигнав зі своєї держави свою бабку за се, що спізнала ся з капітаном італійської армії, полюбила його і довший час жила з ним. Капітан відтак доповнив самовбийство, а бабка померла на вигнаню.

*

Австрійський архикнязь Генрик оженив ся з Леопольдиною Гофман, театральною акторкою. Другий австрійський архикнязь, Ернест, оженив ся з якоюсь женщиною з улиці. Вони мали сина, який пізнійше був кельнером в одній віденській реставрації.

*

Наслідниця саксонського престола утікла з учителем дітий свого брата, а архикнязь Леопольд саксонський утік з панною Адамовичівною, танцюристкою.

*

Бувший португальський король Фердинанд оженив ся був зі звичайною американською дівчиною Елізою Генслер з Бостону.

*

Австрійський архикнязь Іван Орт оженив ся в 1889 році з акторкою Марґаретою Штубель. Вони обоє втікли з Відня і до нині ніхто не знає, де вони перебувають.

*

Що більше, навіть теперішний король Румунії, Фердинанд, коли ще був молодим і нежонатим, любив ся з одною надвірною дамою своєї матери і з тяжким трудом вдало ся його відмовити, аби з нею не вінчав ся.

Як не купуєш бондів Свободи, то по свобідній землі не ходи.

Будь одним з міліонів на позичку біліонів.